

Styrdokument
Dokumenttyp: Riktlinjer
Beslutat av: Socialnämnden
Fastställsedatum: 2013-12-18, § 191
Ansvarig: Socialchefen
Revideras: Minst vart 4:e år
Följas upp: Av utvecklingsledare kvalitet

Riktlinjer för pedagogiska måltider inom socialförvaltningen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Syfte	2
2. Avgränsningar	2
3. Ord och begrepp	2
4. Riktlinjer.....	2
5. Skatteverkets regelverk.....	3
6. Arbetsrättsligt regelverk.....	3
7. Syfte med pedagogiska måltider	4
8. Vad gäller för de pedagogiska måltiderna	4

1. Syfte

Det huvudsakliga syftet med riktlinjerna är att skapa ett gemensamt förhållningssätt över hela socialförvaltningen när det gäller pedagogiska måltider för förvaltningens personal. Det finns områden där det finns anledning att tydliggöra vad det är som gäller t ex Skatteverkets regler och arbetsrättsliga regler.

2. Avgränsningar

Riktlinjerna är inte tänkta att detaljstyra hur verksamheten bedrivs inom detta område. Riktlinjerna rör inte heller det som kallas för social träning; det vill säga när personal t ex går ut och fikar med en enskild.

3. Ord och begrepp

Pedagogiska måltider

Personal kan äta tillsammans med enskild i ett pedagogiskt syfte. Med pedagogiskt syfte i detta sammanhang menas att syftet är att lugna matsituationen och stimulera den enskilde till ett bättre näringsintag och ett bibehållande av sina funktioner. Personal som äter pedagogiskt ska vara en förebild i matsituationen. En pedagogisk måltid ingår i den anställdes arbetsuppgifter och utförs under arbetstid.

4. Riktlinjer

Det finns olika regelverk som påverkar hur det går att utforma riktlinjerna kring kostförmåner för anställda. I viss mån påverkar arbetsrättsliga regelverk men främst är det Skatteverkets regelverk som är av betydelse.

I Skatteverkets regelverk framgår det att fria eller subventionerade måltider normalt är att betrakta som en förmån, men det finns verksamheter där fri eller subventionerad kost, under vissa förutsättningar, kan vara skattefri. Detta innebär att om personal erbjuds gratis eller subventionerade måltider som inte utgör undantag från Skatteverkets regler om skatteplikt, räknas det som en förmån och ska förmånsbeskattas. Arbetsgivaren får dessutom en kostnad för arbetsgivaravgifter på förmånen.

Fri eller subventionerad kost kan vara skattefri inom såväl äldre- och funktionshinderomsorg som individ- och familjeomsorg under förutsättning att det gäller de verksamheter som anges i Skatteverkets regelverk och att omständigheterna runt måltiden i övrigt är sådana som beskrivs.

5. Skatteverkets regelverk

För viss vårdpersonal med tillsynsskyldighet är måltider som intas tillsammans med dem som vårdas skattefria, detta gäller när tjänstgöringsmomentet och övriga omständigheter kring måltiden är sådana att det kan antas väsentligen förlora sitt värde som vila och rekreation för den anställde. (SKV M 2012:23) Följande gäller:

- Fria måltider för vårdpersonal som vid måltiden har tillsynsskyldighet eller motsvarande ansvar för senildementa inom äldreomsorgen är skattefria (prop. 1987/88:52 s.62). Detta undantag omfattar enligt Skatteverket även vårdpersonal som arbetar med funktionsnedsatta inom omsorgen när de intar sina måltider tillsammans med och vid samma bord som de(n) funktionsnedsatta. En förutsättning för skattefriheten bör även vara att personalen enligt anställningsavtal eller dylikt har skyldighet att delta i måltiden.
- Kostförmån som en personlig assistent får i sitt arbete åt en person som erhåller assistansersättning på grund av psykiskt funktionshinder omfattas enligt Skatteverket också av den skattefrihet som gäller personal inom omsorgsvården under samma förutsättningar som anges ovan (Skatteverket 2005-05-30 dnr 130 318874-05/111).
- Kostförmån till vårdpersonal som har tillsynsskyldighet vid måltider med ungdomar som vistas i ett Hem för vård och boende eller institution för vård av psykiska problem, ansågs skattefria enligt en dom i Regeringsrätten (RÅ 2009 ref. 16). Det kan röra olika problem som t ex ätstörningar, tvångsmässiga störningar eller depressioner där det krävs stor tillsyn vid måltiderna och där måltiderna innefattar pedagogiska moment. För skattefrihet ska personalen ha skyldighet att delta i måltiderna och det ska även framstå som nödvändigt för bedrivande av verksamheten att de deltar (utdrag ut Skatteverkets regelverk SKV M 2009:28).

6. Arbetsrättsligt regelverk

Rast: Enligt arbetstidslagen ska raster förläggas så att medarbetare inte utför arbete mer än fem timmar i följd. Rastens längd och förläggning ska anges i arbetstidsschema eller dylikt och bör inte vara kortare än 30 minuter. Under rasten har arbetstagaren rätt att lämna arbetsplatsen. Medarbetare som deltar i pedagogisk måltid har rätt till rast.

Måltidsuppehåll: Begreppet innebär att medarbetaren äter på arbetstid utan någon efterföljande rast. Möjligheten till måltidsuppehåll ska enligt arbetstidslagen tillämpas ytterst restriktivt då måltider ska intas i lämplig miljö och under förhållanden som medger vila och avkoppling. I vissa undantagsfall kan raster bytas ut mot måltidsuppehåll om det är ofrånkomligt utifrån verksamhetens förutsättningar. I dessa fall krävs lokalt kollektivavtal som tecknas av behöriga parter. Pedagogisk måltid är inte ett måltidsuppehåll utan en del i arbetet.

Arbetsuppgifter/arbetets innehåll: Om verksamheten har behov av att medarbetare deltar i pedagogisk måltid på det vis som beskrivs i detta dokument är arbetsuppgifterna i samband med måltid en del av arbetsinnehållet.

Samverkan/MBL-förhandling: Om tillämpning av denna riktlinje innebär att deltagandet i måltiderna eller formerna för deltagandet kräver en viktigare/betydande förändring jämfört med hur arbetet tidigare utförts, ska partssamverkan fullgöras enligt gällande samverkansavtal inför beslut om förändringen. Om förändringen berör enskilt förbund fullgörs samverkan enligt MBL.

7. Syfte med pedagogiska måltider

Det är den enskildes behov som avgör om en pedagogisk måltid är behövlig. Pedagogiska måltider ska enbart förekomma i den omfattning som krävs utifrån verksamheten. Behovet av den pedagogiska måltiden ska finnas dokumenterat och motiverat i genomförandeplanen. Syftet med pedagogiska måltider tillsammans med en enskild inom äldreomsorg och funktionshinderomsorg är att skapa en god, lugn och trygg måltidssituation vilket kan leda till att den enskilde äter bättre samt bibehåller sina funktioner längre. Andra personer, såsom boende på HVB kan ha behov av att personalen är med som en god förebild i måltidssituationen.

8. Vad gäller för de pedagogiska måltiderna

- Ansvarig chef avgör hur stort behovet av pedagogiska måltider är i verksamheten, behovet ska finnas dokumenterat i genomförandeplanen.
- Måltiden ska ingå i personalens arbetstid d v s den ska vara schemalagd.
- Personalen ska ha rast utifrån arbetstidslagets krav (eftersom pedagogiska måltider är arbetstid) Det kan finnas *enstaka* verksamheter där verksamheternas förutsättningar innebär att det är nödvändigt att ersätta lunchrasten med måltidsuppehåll (i dessa fall krävs kollektivavtal som stämmer överens med detta).
- Personalen ska sitta tillsammans med den som pedagogiken riktar sig mot.
- Huvudinriktningen är att personalen har rätt till specialkost om det finns medicinska orsaker.
- Om ansvarig chef beslutat om pedagogisk måltid ska den mat som verksamheten tillhandahåller ätas. Utgångspunkten är således att personal inte ska förtära medhavd mat.
- Så kallade smakportioner är inte att betrakta som en pedagogisk måltid och är heller inget som ska tillämpas på socialförvaltningen.

Om ansvarig chef bedömt att det finns ett behov av pedagogiska måltider och övriga ovanstående kriterier är uppfyllda är måltiden att betrakta som pedagogisk och den är då kostnadsfri.

Ansvarig chef avgör om övrig personal, d v s personal som inte deltar i den pedagogiska måltiden ändå ska ha möjlighet att äta den mat som serveras i verksamheterna. I så fall ska personalen betala i enlighet med fastställd prislista. De verksamheter som har personal som äter verksamhetens mat bör ha en tydlig rutin för hantering av betalningen. För att undvika kontanthantering rekommenderas ett system där betalning sker via löneavdrag.